
Rakennustarkastaja Seppo Saarimaa
Nakkilan kunta
seppo.saarimaa@nakkila.fi

Viite Lausuntopyyntöne 30.3.2023

Aihe Purkulupahakemus koskien Nakkilan Kirkonseudun koulua ja alun perin koulun opettajille valmistunutta asuntolaa

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa osoitteessa Kirkkokatu 22 kiinteistöllä 531-402-2-87 sijaitsevaa Kirkonseudun koulua sekä siihen historiallisesti liittyvää, nykyisin omalla kiinteistöllään 531-402-2-173 sijaitsevaa asuinrakennusta koskevaa purkulupahakemusta. Molemmat rakennukset ovat edelleen alkuperäisessä käytössään. Purkulupahakemuksen liitteenä on toimitettu AFRY:n laatima selvitys purkamisen perusteista.

Nakkilan kunnanhallitus on päättänyt 26.9.2022, että kuntaan rakennetaan uusi yhtenäiskoulu, joka sijoitetaan kirkonseudun koulun tontille. Suunnittelualueelle on parhaillaan tekeillä asemakaavamuutos. Rakennuksen purkaminen sekä korvaaminen uudella liittyy Nakkilan kunnan kouluverkko uudistukseen.

Purkuluvan perusteina on mainittu muun muassa, että 1950-luvulla suunniteltu ja rakennettu koulu ei enää vastaa nykymuotoisen oppimisympäristön vaatimuksia. Lisäksi sisätilat on nähty jäykäksi ja ne eivät tue näitä vaatimuksia ja lisäksi rakennuksen sijainti tontilla ei mahdollista pihaan tarvittavia toimintoja. Purkamisen perusteiksi on esitetty lisäksi mm. tulevaisuudessa mahdollisesti eteen tulevat sisäilmaongelmat sekä osayleiskaavassa rakennuksella oleva lievempi suojelumerkintä.

Arkkitehti (SAFA) Into Pyykön suunnittelemat Kirkonseudun koulu sekä opettajien asuinrakennus ovat valmistuneet vuonna 1957. Vuonna 1955 Nakkilan kunnalle myönnettiin oikeus perustaa kokeilutarkoituksessa päiväjätkokouluna toimiva ammatillinen jätkokoulu. Tämä olisi kaksivuotinen koulu ja se oli tarkoitettu 7.- 8.- luokkalaisia varten. Toimialueena oli koko kunta. Koulu aloitti toimintansa uuden kansakoulun valmistuttua vuonna 1957 ja se oli ensimmäinen päiväjätkokoulu Porin piirissä. Ulkoisesti hyvin säilynyt rakennus ajoittuu kouluarkkitehtuurin murrosvaiheeseen ja edustaa rakennusajankohdalleen varsinkin massoitteeltaan

tyypillistä, mutta laadukasta arkkitehtuuria, jossa on jo havaittavissa jo joitakin 1960-luvun kouluarkkitehtuurille ominaisia yksityiskohtia. Opettajien ja talonmiehen asunnot olivat 1950-luvulla tyypillinen osa koulukokonaisuutta. Asunnot kuuluivat kansakoulun henkilökunnan luontoisetuihin ja sijoitettiin tavallisesti joko omaksi siivekseen koulurakennuksen jatkeeksi tai erilliseen asuinrakennukseen koulutontille.

Vuonna 1958 tuli voimaan uusi kansakoululaki, jonka jälkeen Kirkonseudun koulu muuttui kansalaiskouluksi.

Koulurakennus on peruskorjattu vuosina 2004–2005, jossa on liitteenä olleen selostuksen mukaan keskitytty talotekniikan korjaamiseen silloisten määräysten ja ratkaisujen mukaisesti. Julkisivurappaus ja ikkunat on uusittu alkuperäisen mallin mukaan vuosina 2020–2021. Myös rankorakenteinen asuntolarakennus on säilynyt runkomalliltaan ja yksityiskohdiltaan alkuperäisenä, mutta rakennuksen kunnosta ei ollut saatavilla tarkempia tietoja.

Koulun pihapiiri erottuu noin 200–300 metrin päässä itäpuolella sijaitsevalle sekä valtakunnallisesti (VAMA 2021) että maakunnallisesti (Satakunnan rakennusperintö 2005) merkittävälle Kokemäenjoen kulttuurimaisema-alueelle. Edellä mainitut aluerajaukset on osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019). Näille arvoalueille on osoitettu yhteinen suunnittelumääräys, jossa todetaan mm.: *Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.*

Koulutontin ja asuinrakennuksen muodostama kokonaisuus on inventoitu vuonna 2009 Nakkilan taajamaosayleiskaavaa (2015) varten (Niina Uusi-Seppä). Rakennus on inventoinnissa arvoitettu luokkaan B, lievemmin suojeltava kohde.

Koulurakennuksen ja asuntolan muodostama kokonaisuus todettiin historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäväksi. Nakkilan taajamaosayleiskaavassa koulurakennukselle on osoitettu suojelumerkintä, johon liittyy määräys:

SUOJELTAVA RAKENNUS. Arvokkaan rakennuskannan säilyminen on suotavaa, merkinnällä osoitettua kohdetta ei saa ilman pakottavaa syytä purkaa. Aluetta tai kohdetta koskevan toimenpiteen tai suunnittelun tulee olla kokonaisuuden säilyttämistä turvaavia. Rakennuksissa suoritettavien muutos- tai korjaustöiden tulee olla sellaisia, että rakennusten rakennustaiteellisesti ja taajamakuvan kannalta

merkittävä luonne säilyy. Uudisrakentaminen on sovitettava huolella kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin. Alueeseen kohdistuvien toimenpiteiden yhteydessä tulee varata museoviranomaiselle mahdollisuus lausunnon antamiseen. Museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus antaa lausunto kohdetta koskevista suunnitelmista ja merkittävästi muuttavista toimenpiteistä.

Kokonaisuus on ollut mukana Satakunnan maakuntakaava 2050 varten vuosina 2022–2023 toteutetussa Satakunnan rakennusperinnön päivitysinventoinnissa (Niina Uusi-Seppä / Ramboll Oy) ja on ehdolla maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Päivitysinventoinnin tulokset on myös esitelty kunnille ja kunnilla on ollut mahdollisuus kommentoida kohdevalintoja.

Satakunnan Museon edustajat ovat osallistuneet kunnan edustajien kanssa 8.12. järjestettyyn neuvotteluun sekä 13.1.2023 koululla järjestettyyn katselmukseen yhdessä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Nakkilan kunnan edustajien kanssa. Lisäksi museo tulee aikanaan antamaan lausuntonsa kiinteistöjä koskevan asemakaavamuutoksen luonnos- ja ehdotusvaiheessa.

Satakunnan Museon kannanotto

Sotien jälkeen valmistunut rakennuskanta muodostaa keskeisen osan maamme kansallisvarallisuudesta sekä kuntien identiteetistä. 2010-luvun aikana modernin rakennuskannan arvoja on alettu tunnistamaan ja huomioimaan entistä enemmän myös kaavoituksen yhteydessä.

Viime aikoina Satakunnassa on jouduttu korvaamaan huonokuntoisia vajaalle kunnossapidolle jääneitä rakennuksia. Nakkilan Kirkonseudun koulurakennus, jossa on toteutettu viimeksi mittava julkisivun kunnostus vuonna 2021, on katsottavissa lähtökohtaisesti kunnossa olevaksi rakennukseksi, joka on myös edelleen alkuperäisessä käytössään.

Historialliset kerrostumat kuuluvat olennaisena osana viihtyisään asuinympäristöön. Kirkonseudun koulu on osa Nakkilan kunnan keskustan alueen laadukasta modernin rakennusperinnön kerrostumaa, jolla on paikoin myös valtakunnallisia arvoja. Satakunnan Museo pitää päätöstä purkaa ja korvata historiallisesti ja maisemallisesti sekä paikalliselle identiteetille merkittävä koulukokonaisuus hyvin ikävänä ja lyhytjänteisenäkin ratkaisuna, jolla saattaa olla pitkäkestoisia vaikutuksia alueen visuaaliseen ilmeeseen, rakennetun ympäristön laatuun ja siten myös yleiseen viihtyisyyteen.

Erittäin hyvin säilynyt arkkitehtonisesti laadukas ja maisemallisesti sekä maakunnallisellakin tasolla merkittävä kokonaisuus on suojeltu verrattain tuoreessa yleiskaavassa. Suojelumerkinnän poistaminen tarkoittaisi lähtökohtaisesti sitä, että joko rakennusten kunnossa on tapahtunut merkittäviä muutoksia tai ne arvot, minkä vuoksi kokonaisuus on aikanaan suojeltu, ovat hävinneet. Kirkonseudun koulun tapauksessa ei ole tapahtunut kumpaakaan edellä mainituista.

Satakunnan Museo on toivonut sekä hankkeesta järjestetyn neuvottelun sekä paikalla järjestetyn katselmuksen yhteydessä kattavia selvityksiä rakennuksen kunnosta sekä hankkeen kustannuksista, jossa rinnalla tutkittaisiin myös mahdollisuutta kaavassa suojellun rakennuksen edes osittaiselle säilymiselle ja laajentamiselle. Korjaaminen ja laajentaminen olisi hyvin todennäköisesti ratkaisuna myös edullisempi sekä ekologisempi ratkaisu, joka turvaisi samalla kulttuuriympäristön ja maiseman säilymisen. Purkulupahakemuksen liitteenä olevassa selvityksessä (AFRY) luetellaan lähinnä syitä, miksi rakennus tulee purkaa ja korvata uudisrakennuksella, mutta siitä ei käy ilmi edellä mainittuja seikkoja. Satakunnan Museo näkee hakemuksen liitteenä toimitetun selvitysaineiston varsin puutteelliseksi.

Kirkonseudun koulun suojelumerkintä koskee rakennuksen ulkoasua ja sisätiloissa on mahdollista toteuttaa hyvinkin mittavia muutostöitä. Esteettömyys, tilojen käytettävyyden parantaminen sekä talotekniikkaan liittyvät kysymykset ovat seikkoja, jotka ovat lähtökohtaisesti saavutettavissa tarvittavilla muutostöillä suurelta osin myös nykyisessä rakennuksessa. Tätä on kuitenkin vaikea arvioida ilman kattavia kuntoselvityksiä sekä selvitystä myös erilaisista vaihtoehdoista, joita ei ole ollut saatavilla tätä lausuntoa laadittaessa.

Laadukkaalla suunnittelulla nykyistä rakennuskokonaisuutta on myös mahdollista laajentaa tarvittavilta osin nykyvaatimukset täyttävillä laajennusosilla. Koska kyseessä on osayleiskaavassa suojeltu rakennus, ja voimassa oleva osayleiskaava ohjaa tekeillä olevaa asemakaavamuutosta, tulisi tätä ratkaisua tutkia rinnan uudisrakentamisen kanssa asemakaavamuutoksen yhteydessä.

Satakunnan Museo näkee tarpeellisena pohtia myös hankkeen vaikutuksia ilmastoon sekä kiertotalouteen. Valtioneuvoston hiljattain julkaisemassa Suomen arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa 2022–2035 ”Kohti kestäväää arkkitehtuuria”, alleviivataan kustannuksia ja luonnonarvoja säästävää resurssitehokasta rakentamista, jossa ensimmäiseksi tulisi hyödyntää vajaan käytössä olevia rakennuksia, toiseksi kunnostaa ja korjata olemassa olevia rakennuksia,

kolmanneksi lisärakentaa nykyisten pohjalle ja vasta tämän jälkeen rakentaa uutta. Myös Ympäristöministeriön tilaamassa, vuonna 2021 julkaistussa Purkaa vai korjata -selvityksessä on päädytty esimerkkien (kuten 1950-luvun koulurakennuksen), kautta tulokseen, että säilyttäminen sekä olemassa olevan rakennuksen korjaaminen on edullisempaa sekä hiilijalanjälkivaikutusten että elinkaarikustannusten osalta.

Satakunnan Museo ei puolla purkamisluvan myöntämistä yleiskaavassa suojellulle ja aikansa laadukasta kouluarkkitehtuuria edustavalle ja lähtökohtaisesti kunnossa olevalle Kirkonseudun koululle sekä viereiselle asuntolalle. Alueen asemakaavan muutosprosessi on kesken ja Satakunnan Museo katsoo, että edellytykset koulurakennuksen sekä asuntolan muodostaman kokonaisuuden purkamiselle tulee tutkia kaavamuutoksen yhteydessä eikä purkamisluvalla.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama, Kirsti Virkki
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä